

نگاهی به علل حقوق های معوقه کارگران شهرداری ها

رضا رئیس دانا

ژانویه ۲۰۱۹

یکی از مطالبات مزد و حقوق بگیران کشور ما حقوق های معوقه می باشد که در بخشهای صنعت، معدن و خدمات به شکلی وسیع و گسترش یابنده دیده می شود. برای یافتن علت یا علت های حقوق های معوقه، ابتدا حقوق های معوقه شهرداری ها را مورد بررسی قرار می دهیم. متمرکز شدن روی شهرداری ها به دلیل توقف ناپذیر بودن خدمات شهری و در نتیجه تخصیص منابع مالی پایدار می تواند نمونه روشنگری باشد.

حقوق های معوقه در یک واحد تولیدی می تواند سرانجام به توقف در تولید و تعطیلی آن واحد تولیدی منجر گردد و تاثیر مستقیم در زندگی مردم شهر نداشته باشد، ولی شهرداری ها نزدیک ترین سازمان ارائه دهنده خدمات عمومی به مردم می باشند که بی واسطه بر زندگی روزمره مردم جامعه ها تاثیر دارند. عدم جمع آوری زباله مستقیماً زندگی شهری را غیر قابل تحمل خواهد کرد، هم چنان که در اعتصاب ۲۰۰۹ کارگران شهرداری تورنتو کانادا و متوقف شدن خدمات شهری، آنچه از همه چیز بیشتر شرایط زندگی را دشوار کرد عدم جمع آوری زبالها در چهار روز اعتصاب بود. با اینکه شهرداری ۱۹ محل را برای گذاشتن کیسه های زباله اختصاص داده بود ولی استفاده از اسپری حشره کشها و مرگ موشها، وبوی مشمزنکننده، زندگی ساکنان اطراف این محلها را تحمل ناپذیر کرده بود.

نمونه هایی از گزارشها و اخبار اعتراضی کارگران شهرداری ها

در این بررسی عموماً اخبار مربوط به اعتراضات کارگران شهرداری ها به حقوق معوق مورد استفاده قرار گرفته است، تا عوامل موثر مانند مدیریت ناکارآمد، نا پایداری درآمد شهرداری ها، فساد درون شهرداری ها و وجود شرکتهای پیمانکاری در عدم پرداخت حقوق کارگران مشخص گردد، و همچنین زمینه ای باشد برای بررسی راه کار تشکل یابی مستقل کارگران شهرداری ها با زمینه کاری یکسان و مطالبات مشخص، ایجاد تامين اجتماعي فراگیر شامل کارکنان و کارگران شهرداری ها و در راستای رسیدن به دموکراسی با محتوای عدالت اجتماعی. خبرهای زیر اساساً در سطح خبرگزاری های رسمی بازتاب یافته است :

یک - خبرگزاری مهر، ۹ مهر ۱۳۹۷، (برگزیده خبرها و تمام تاکیدات از من است) از قول رئیس فراکسیون کارگری شورای اسلامی شهر تهران آورده است :

" وضعیت معیشت حداقل بگیران ناگوار است، تشکیل کمیته ای مشترک برای بازنگری در حداقل دستمزد کارگران شهرداری، برخی پیمانکاران به بهانه های مختلف از پرداخت کامل حقوق کارگران خودداری می کنند. " رئیس کمیته نظارت شورای اسلامی شهر تهران اظهار کرد: "چند گروه کارگر در شهرداری تهران در حال فعالیت هستند. گروهی از آنان به طور مستقیم با خود شهرداری همکاری می کنند که ما مستقیماً در ارتباط با آنها مسئولیت داریم. گروه دیگر که اکثریت را نیز تشکیل می دهند کارگران پیمانکاران شهرداری هستند که بعضاً دو الی سه ماه حداقل حقوق را نیز دریافت نکرده اند. بخشی هم نه کارگر پیمانکار بوده و نه مستقیماً با شهرداری در حال فعالیت هستند؛ مانند خودرو سرویس که در حال ارائه خدمات هستند و در مورد آنها نیز درآمدهایشان جواب گو نیست."

نایب رییس کمیسیون عمران، حمل و نقل و ترافیک شورای اسلامی شهر تهران به برخی از اجحاف های صورت گرفته از سوی پیمانکاران در پرداخت حقوق کارگران اشاره کرد و گفت: " در پرداخت حقوق کارگران از سوی پیمانکاران شاهد هستیم که بعضاً مرتکب تخلفاتی شده و به بهانه های مختلف از پرداخت کامل حقوق کارگران خودداری و حدود یک سوم آن را می پردازند که باید نسبت به این امور نیز نظارت کافی صورت بگیرد و در صورت لزوم نیز می توان با هماهنگی دستگاه قضایی، با پیمانکاران متخلف برخورد کرد."

دو- خیر گزاری ایلنا در تاریخ ۹ مهر ۱۳۹۷، از قول **جبار چگینی** (نائب رئیس شورای شهر لوشان) می نویسد: کارگران شهرداری لوشان ۶ ماه مطالبات مزدی طلبکارند، درآمد نداریم، نیازمند کمک مسئولان هستیم، وی با بیان اینکه شهرداری لوشان کمبود منابع مالی دارد و در حال حاضر حدود ۵ میلیارد تومان به پیمانکاران و سایر نهادهای دولتی همانند تامین اجتماعی و دارایی بدهی دارد، گفت: "به عنوان نائب رئیس شورای شهر لوشان دست یاری به سوی مسئولان دراز می کنم تا به ما کمک کنند". وی با اشاره به اینکه اتکای درآمدهای شهرداری لوشان بر عوارض ساخت و ساز است، ادامه داد: "اکنون شهر لوشان همانند اغلب شهرهای کشور به دلیل رکود در بازار مسکن با چالش جدی روبه رو شده و توان پاسخ به طلبکاران مالی خود به ویژه کارگران شاغل در شهرداری را نیز ندارد."

نائب رئیس شورای شهر لوشان با بیان اینکه "شهرداری لوشان هر ماه بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلیون تومان درآمد دارد که با این میزان پول می تواند حداقل معوقات مزدی کارگران را کاهش دهد،" افزود: "متأسفانه هر ماه بخش زیادی از منابع مالی شهرداری لوشان توسط یکی از طلبکاران با حکم مراجع قضایی از حساب شهرداری خارج می شود."

چگینی در بخش دیگری از سخنان خود درباره درآمد مغفول شهرداری لوشان گفت: "عمده ترین درآمد شهرداری که می تواند کمک شایانی به شهر کند، سهم شهرداری ها از اجرای قانون ارزش افزوده است."

او با ذکر مثالی گفت: "به عنوان نمونه برای صدور جواز ساخت یک ساختمان ۱۰۰ متری، اگر ۳۰ میلیون تومان به حساب دولت ریخته شود، سهم شهرداری از این رقم فقط ۱۰ درصد است. همچنین صدور جواز کسب مستقیماً از سوی صنف مربوطه انجام می شود و شهرداری در این بخش ذی نفع نیست درحالی که شهرداری در قانون مکلف شده محل های مخصوصی برای تخلیه زباله، نخاله، فضولات ساختمانی، مواد رسوبی فاضلاب ها و نظایر آن به صاحب مجوز و مکان کسب او اختصاص دهد."

نائب رئیس شورای شهر لوشان با بیان اینکه تلاش مسئولان ذی ربط استانی برای شناسایی واحدهای آلاینده محیط زیست و وصول عوارض آلاینده به خصوص در مورد صنایع بزرگ آلاینده نمونه دیگری در این حوزه است، افزود: "مثلاً شرکت سیمان خزر سال گذشته یک میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان بابت عوارض آلاینده به دولت پول داد که سهم شهرداری از این رقم حدود ۵ درصد بود."

این عضو شورای شهر لوشان در خاتمه با بیان اینکه تعهدات به موقع دولت در پرداخت سهم شهرداری بسیار کارساز است، گفت: "یکی دیگر از درآمدهای مالی شهرداری لوشان تحت عنوان «پول سوخت» است که از سوی اداره دارایی پرداخت می شود که آنهم حدود شش ماه است به تاخیر افتاده. با این حال اگر این پول هرچه سریعتر به شهرداری لوشان پرداخت شود امکان پرداخت یک ماه از طلب کارگران فراهم می شود."

سه - کارگران شهرداری شادگان ۸ ماه مزد طلبکارند:

به گزارش ایلنا، در شانزدهم مهر ۱۳۹۷ آمده است: "از قرار معلوم کارگران فضای سبز شاغل در شهرداری حمیدیه حدود ۸ ماه مزد معوقه طلب دارند." این کارگران گفته اند: "مهمترین عامل پرداخت نشدن مزدشان کمبود نقدینگی و نبود منابع مالی در شهرداری است. همچنین بخشی از بیمه کارگران به تامین اجتماعی پرداخت نشده است."

چهار- کارگران شهرداری شوشتر شش ماه مزد طلب دارند، دستمزد اسفند سال گذشته ۵۰ روز قبل پرداخت شد

به گزارش ایلنا در نوزدهم مهر ۹۷ آمده است: منابع کارگری در شهرداری شوشتر گفتند: "برخی کارگرانی که تحت مسئولیت چند شرکت پیمانکاری در بخش های مختلف شهرداری مشغول به کار هستند، دستمزد شش ماه نخست سال جاری را از کارفرمای خود طلب دارند." آنها همچنین "از اعمال فشار پیمانکار بر نماینده صنفی کارگران واحد موتوری خبر می دهند. به گفته کارگران خدماتی شهرداری شوشتر، پیش از این همه کارگران شاغل در شهرداری تحت مسئولیت مستقیم شهرداری مشغول کار بودند اما برخلاف نظر کارگران از دی ماه سال ۹۶ همه قراردادهای پیمانکاری تبدیل وضعیت شد." کارگران در ادامه تصریح کردند: "جدا از موضوع به تاخیر افتادن مطالبات مزدی، پرداخت حق بیمه آنها نیز به تاخیر افتاده و از تیر ماه سال جاری اداره تامین اجتماعی شوشتر از تمدید و تعویض دفترچه های درمانی آنها خوداری می کند." کارگران شهرداری شوشتر در خصوص پرداخت نشدن معوقات مزدی و بیمه گفتند: "که کمبود نقدینگی و نبود منابع مالی دلیل بروز این اتفاق بوده است"

پنج- سایت خبری تحلیلی زریوار خبر ۲۹ فروردین ۱۳۹۷، به گزارش خبرنگار زریوار خبر، یکی از اعضای شورای اسلامی مریوان با اشاره به کمبود اعتبارات و درآمدهای شهرداری اظهار کرد: "متأسفانه با کمبود اعتبارات مواجه بوده و آن چنان که باید و شاید نمی توانیم ارائه خدمات دهیم."

وی با اشاره به بدهی شهرداری مریوان و همچنین شبهه بودجه سالجاری (۱۳۹۷) مریوان، گفت: "این در حالی است که کارگران و پرسنل های شهرداری این شهر هنوز بدهی هشت ماهه معوقه داشته و پرداخت نشده است و انتظار می رود که از سوی مقامات و مسئولین برای ایجاد یک بودجه جهشی در راستای کمک به شهرداری مریوان اقدام شود."

شش - به گزارش خبرگزاری ایلنا ۲۸ خرداد ۱۳۹۷، آمده است: "حدود صد تن از کارگران بخش های مختلف شهرداری بروجرد برای دومین روز در هفته جاری با تجمع مقابل ساختمان شهرداری مرکزی و پهن کردن سفره خالی خواستار پرداخت حقوق معوقه خود شدند." تجمع کنندگان با درست داشتن پلاکارد "ما انقلابمان را دوست داریم، خواسته ما صنفی است فقط تسویه کامل" خواستار تسریع در پرداخت حقوق معوقه خود از مهرماه سال ۹۶ به مدت نه ماه هستند. رئیس کمیسیون فنی و تخصصی شورای شهر بروجرد (فریبرز محسنی) افزود: "شهرداری باید بر درآمد های پایدار تأکید بیشتر داشته باشد و اکنون درآمد شهرداری بر عوارض محلی است." وی بیان کرد: "درآمد شهرداری بروجرد باید از محل کشتارگاه، ترمینال ها، ارزش افزوده، پارانه سوخت، ساخت و سازهای غیرقانونی تأمین شود، که در بروجرد تلاش شد برای ساماندهی کشتارگاه هزینه کشتار هر راس دام همانند شهرهای دیگر کشور افزایش یابد، که با واکنش منفی برخی مواجه شد."

هفت- به گزارش خبرگزاری ایسنا ۳۰ اردیبهشت ۱۳۹۷، آمده است "کوروش محمدی (عضو شورای شهر اصفهان) خواستار تسریع در پرداخت حقوق کارگران شهرداری شد" به گزارش خبرنگار ایسنا، کوروش محمدی صبح امروز (یکشنبه) در سی و چهارمین جلسه علنی شورای اسلامی شهر اصفهان، اظهار کرد: با توجه به رسالتی که بعد از رای دادن و اعتماد کردن مردم بر دوش ما قرار دارد، متأسفانه قادر به حل و فصل همه مشکلات موجود نیستیم. وی ادامه داد: برخی کارگران از بهمن ماه گذشته حقوق و مزایای خود را دریافت نکرده اند که بسیار در آوار است."

هشت - به گزارش خبرگزاری تابناک ۲ خرداد ۱۳۹۵، آمده است: "نادر قاضی پور در گفت و گو با خبرنگار خبرگزاری خانه ملت، از ناتوانی شهرداری ها در پرداخت مطالبات کارگران زیر مجموعه خود انتقاد کرد و افزود: "نباید توان کاهش درآمد شهرداری ها و رکود بر بازار ساخت و ساز را قشر زحمتکش کارگر پرداخت کند؛ جای بسی تأمل است که شهرداری ها چرا به جای قطع حقوق کارگران نسبت به قطع حقوق بیمانکاران اقدام نمی کنند." نماینده مردم ارومیه در مجلس شورای اسلامی، خواستار تسریع در پرداخت مطالبات معوقه کارگران شهرداری شد و تصریح کرد: "البته در این زمینه شهرداری ها قصور دارند و تعلل در پرداخت معوقات به عملکرد ضعیف شهرداری ها برمی گردد، نه شرکت های بیمانکاری."

نه- به گزارش شبکه اطلاع رسانی دانا ۳ اسفند ۱۳۹۶، آمده است: "مکریان (رئیس شورای اسلامی شهر مهاباد)، در واکنش به خبر تعویق چندین ماهه حقوق کارکنان شهرداری این شهر گفت: "از زمانی که اعضای شورای دور پنجم روی کار آمده اند کارمندان شهرداری از خرداد ماه سال جاری به صورت منظم حقوق خود را دریافت کرده اند و معوقات موجود مربوط به دوره شورای چهارم است." حیدری در گفت و گو با خبرنگار مکریان ضمن تأیید وجود بیش از پنج ماه حقوق معوقه کارمندان شهرداری مهاباد گفت: "از زمان آغاز بکار شورای پنجم کلیه مطالبات کارکنان پرداخت شده است." وی با اشاره "به مشکلات عدیده مالی شهرداری مهاباد افزود: "متأسفانه اعضای شورای دور پنجم در شرایطی فعالیت خود را آغاز کردند که شهرداری علاوه بر مشکلات مربوط به کسب درآمد با بدهی فراوانی به بیمانکاران، بیمه، دارایی و دستگاههای خدمت رسان روبرو بود که با تلاش اعضای شورای اسلامی و شهردار و مسئولان شهرستان قسمت قابل توجهی از این بدهی ها پرداخت شده است."

ده- به گزارش خبرگزاری مهر، ۱۷ مهر ۱۳۹۵، آمده است: "محمد رضاخانی، (معاون خدمات شهری شهردار کرمان)، در پی کوتاهی برخی شرکت های طرف قرارداد شهرداری در پرداخت حقوق کارگران، از پرداخت حقوق معوقه این افراد در آینده ای نزدیک توسط شرکت های خصوصی مربوطه خبر داد." وی با بیان اینکه حقوق کارگران تنظیف و حمل زیاله توسط این شرکت ها پرداخت می شود، ادامه داد: "متأسفانه طی چند ماه اخیر شاهد تعلل در پرداخت حقوق کارگران از سوی شرکت های خصوصی بودیم که در این نشست ضمن اتمام حجت با مسئولان این شرکت ها، مقرر شد به زودی

معوقه های کارگران پرداخت شود. " وی تصریح کرد: " در صورتی که شرکت های مربوطه به تعهدات خود عمل نکنند، طبق قانون با آنها برخورد می شود. " محمد رضاخانی " با تاکید بر اینکه مسئولان شرکت ها مسئول رسیدگی به مسائل کارگران هستند، افزود: " کارگران باید مسائل و مشکلات خود را به مسئولان شرکت مطرح کنند. "

یازده - به گزارش خبرگزاری ایسنا ۶ دی ۱۳۹۵، آمده است: " جمعی از کارگران شهرداری بجنورد برای دومین روز در مقابل استانداری خراسان شمالی در اعتراض به پرداخت نشدن حقوق و مزایای سال گذشته خود اعتراض کردند و البته این افراد طی هفته های گذشته نیز در مقابل درب شورای اسلامی شهر بجنورد نیز اعتراض خود را اعلام کرده بودند. " حسین پیلتن، (رئیس شورای اسلامی شهر بجنورد) با اشاره به اینکه: " کارگران شهرداری حدود سی میلیارد ریال از این نهاد بابت حقوق، مزایا و عیدی سال گذشته خود طلب کار هستند، " وی ادامه داد: " شهرداری تمامی تلاش خود را کرده تا حقوق آن ها را به روز کند و این امر در سال جاری اتفاق افتاده است. " او افزود: " متأسفانه حجم بدهی شهرداری فراوان و میزان درآمد اندک شده است و در حال حاضر تمام تلاش خود را می کند تا مطالبات این افراد را پرداخت کند. برخی اداره ها نیز حقوق کارکنان خود را به علت بروز مشکلات مالی پرداخت نکرده و یا دیر پرداخت کرده اند. اما آیا آن ها دست از کار برداشته و یا بیمانکاران اجرای پروژه ها را تعطیل کرده اند؟ شهرداری برای اینکه مشکلات این افراد حل شود با اجازه استانداری، زمینی را تغییر کاربری داده و قطعه بندی کرده تا به فروش برساند و وجه حاصل از آن را به این افراد پرداخت کند. " وی تاکید کرد: " تعدادی از واحدهای "بلوک آرام" نیز فروخته شده که قسمتی از پول آن پرداخت شده و حقوق ماه گذشته این افراد پرداخت شده و مقداری نیز باقی مانده است که با پرداخت آن، طلب کارگران پرداخت می شود. آیا با تحصن و اعتراض کار به جایی می رسد؟ "

دوازده - به گزارش خبرگزاری در تاریخ ایلنا ۱۷ فروردین ۱۳۹۷، آمده است: " سید محسن میرهادی، (مدیرکل نظارت و هماهنگی امور خدمات شهری شهرداری قم)، در گفتگوش با ایلنا بیان داشت: " البته از طرفی مشکل عقب افتادن حقوق کارگران شهرداری به این جهت رخ داد که با عید نوروز روبرو بودیم و همین طور توافقاتی باید با بیمانکاران جدید صورت می گرفت که همین دو مسئله باعث این مشکل شد و زمان را طولانی کرد. " وی با بیان این که در حال حاضر هفت بیمانکار در هشت منطقه شهری فعالیت دارند، گفت: " در مجموع هزار و ششصد کارگر خدمات شهری شامل پاکبانان (رفتگران) و پیک های بهداشت (کارگران همراه ماشین جمع آوری زباله) وجود دارند که متأسفانه حقوق شان عقب افتاده، اما انشاءالله در همین چند روز آینده پرداخت حقوق شان انجام می شود. "

سیزده - به گزارش خبرگزاری ایرنا ۸ خرداد ۱۳۹۷، آمده است: یکی از کارگران فضای سبز منطقه سه شهرداری اهواز به خبرنگار ایرنا گفت: " دستمزد پرداختی به کارگران فضای سبز بسیار پایین بوده و همین دستمزد اندک هم با تاخیر صورت می گیرد. " وی افزود: " ماه ها است که بحث افزایش حقوق نیز عملی نشده و همچنان در حد قول و وعده باقی مانده است. " مجتبی یوسفی؛ (شهردار منطقه سه اهواز)، روز سه شنبه در گفت و گو با خبرنگار ایرنا افزود: " از ابتدای کار شهرداری جدید در هشت ماه گذشته، دستمزد نیروهای پیمانی و کارمندان شهرداری به روز بوده و همه تلاش شهرداری تامین منابع مالی برای پرداخت این حقوق بوده است. " وی افزود: " پرداخت دستمزد به کارگران اولویت شهرداری اهواز بوده و در هشت ماه گذشته به صورت میانگین یازده ماه حقوق پرداخت شده با این وجود هنوز دو تا سه ماه حقوق معوقه از پارسال وجود دارد که امیدواریم به زودی پرداخت شود. " وی گفت: " شهرداری یک نهاد غیر دولتی است که درآمد آن از عوارض مردمی حاصل می شود و با توجه به رکود ساخت و سازها در اهواز، درآمد شهرداری کاهش یافته و کفاف هزینه ها را نمی دهد. " وی ادامه داد: " شهرداری منطقه سه هر ماه بیش از سی و پنج میلیارد ریال صرف حقوق و یانزده میلیارد ریال صرف جaro کردن و جمع آوری زباله می کند و این موضوع به دلیل کاهش درآمد شهرداری حتی بر کارهای عمرانی تاثیر گذاشته است. "

چهارده - کارگران شهرداری شهرستان خرمشهر روز یکشنبه سیزده اسفند ماه ۹۶، در اعتراض به پرداخت نشدن شش ماه حقوق خود مقابل دفتر امام جمعه خرمشهر دست به برگزاری تجمع اعتراضی کردند. طی ماه گذشته کارگران فضای سبز شهرداری در شهرهای مختلف ایران در اعتراض به پرداخت نشدن حقوق معوقه خود دست به تجمعات اعتراضی زده اند. این تجمعات شامل تجمع اعتراضی کارگران فضای سبز شهرداری منطقه دو اهواز، کارگران خدمات شهری و فضای سبز شهرداری سریندر، کارگران فضای سبز شهرداری بندر امام، کارگران فضای سبز شهرداری شوشتر، کارگران فضای سبز شهرداری یاسوج، کارگران فضای سبز شهرداری محمد شهر کرج، کارگران فضای سبز شهرداری اراک، کارگران فضای سبز شهرداری مریوان و کارگران فضای سبز شهرداری تربیت حیدریه می شوند.

پانزده - برپایه خبر رادیو زمانه ۷ مرداد ۱۳۹۶، آمده است: " اعتراض کارگران شهرداری اندیمشک نسبت به دستمزد معوقه از دو سال قبل آغاز شده و همچنان ادامه دارد. شهرداری اندیمشک با بدهی بیش از چهارصد میلیارد ریال یکی

از شهرداری‌های بحران‌زده خوزستان است. سخنگوی شورای شهر اندیمشک مرداد سال گذشته گفت: که حقوق و دستمزد معوقه هیجده ماه کارگران شهرداری پرداخت شده است. صدیقه میری عضو شورای شهر اندیمشک هم اسفند سال گذشته فساد مالی گسترده در شهرداری را از عوامل تعویق پرداخت دستمزد کارگران اعلام کرده بود. فساد مالی شهرداری‌های ایران در دو سال گذشته به بازداشت و برکناری تعدادی از مدیران شهرداری و اعضای شوراهای شهر و روستا انجامیده است."

نشان دادن موارد مورد نظر در خبرها با جدول

همانگونه که در خبرهای مربوط به اعتراضات کارگران شهرداری ها دیده می شود، علت های عدم پرداخت حقوق کارگران شهرداری ها - که در ذکر خبرها با تاکید مشخص شده است - را می توان با جدول زیر نشان داد.

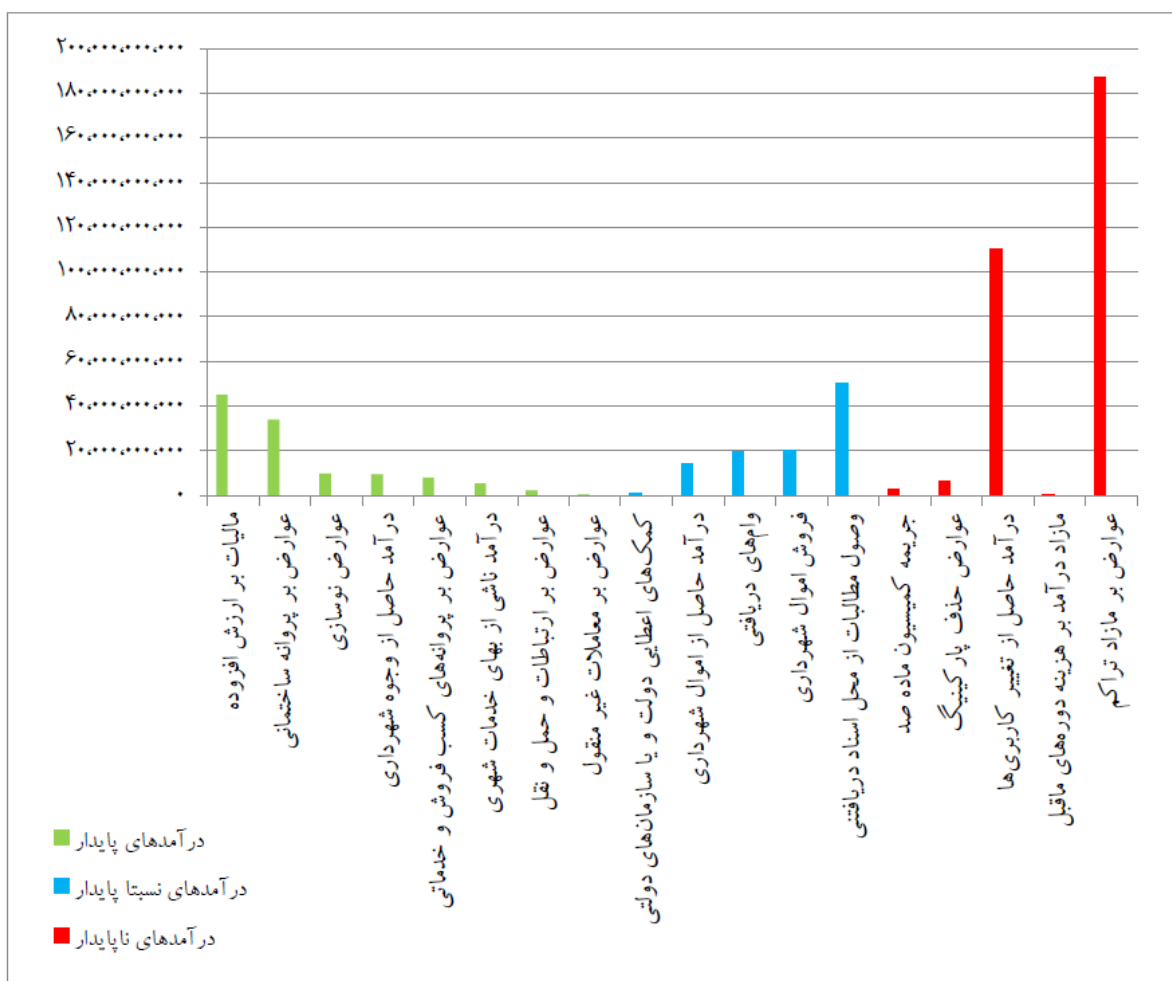
شهر	عدم درآمد شهرداریها	پیمانکاران	فساد شهرداریها	درون	تعداد ماه های حقوق معوق
۱- مریوان	کم بود اعتبارات، درآمد و رکود ساخت و ساز				۸ ماه
۲- بروجرد	نبود درآمد پایدار و رکود ساخت و ساز				۹ ماه
۳- اصفهان					از بهمن گذشته
۴- ارومیه	کاهش درآمد رکود ساخت و ساز				
۵- مهاباد	نبود درآمد				بیش از چند ماه
۶- کرمان		تعطل پیمانکاران در پرداخت			
۷- بجنورد	کم بود درآمد				حقوق و مزایا از سال گذشته
۸- قم		رسیدن توافق با پیمانکاران			۲ ماه
۹- اهواز	کم بود درآمد و رکود ساخت و ساز				۲ ماه تا ۳ ماه
۱۰- خرمشهر					۶ ماه
۱۱- اندیمشک			فساد مالی گسترده		
۱۲- لوشان	کمبود منابع مالی				۶ ماه
۱۳- شادگان	نبود منابع مالی				۸ ماه
۱۴- شوشتر	نبود منابع مالی	پیمانکار			۶ ماه

همانطور که در جدول بالا استخراج شده از بخشی از اخبار روز شمارکاری مربوط به سال ۱۳۹۵

۱۳۹۷- دیده می شود، نبود درآمد، کم بود اعتبارات و متکی بودن به عوارض ساخت و ساز دلایل عمده عدم پرداخت حقوق کارگران شهرداریها ذکر شده است و بعد از آن به موضوع پیمانکاران و در آخر اشاره ای هم به فساد مالی گسترده در شهرداری ها شده است.

خلاصه ای از منابع تامین در آمد شهرداریها و قوانین مربوط به آن

منابع تامین درآمد شهرداریها: شهرداری های ایران تا قبل از سال ۱۳۶۳ از کمکهای دولتی رو به افزایش برخوردار بودند. با تصویب طرح خود کفایی شهرداریها در سال ۶۳ مقرر شد تا این نهادها در فرایندی سه ساله خود کفا شوند. خود کفایی شدن شهرداری ها و کاهش کمکهای دولتی موجب بحران در درآمد شهرداری ها گردید. لذا دولت در سال ۱۳۸۲ «قانون تجمیع» عوارض را جهت هماهنگی در وصول برخی از حقوق شهرداری ها تصویب کرد. که بر مبنای آن به تولید کنندگان کالا، ارائه دهندگان خدمات و واردات کالا مالیات و عوارض تخصیص داده شد. (برای اطلاعات بیشتر به سایت وزارت امور اقتصادی و دارای کشور، سازمان امور مالیاتی کشور قانون تجمیع عوارض مراجعه شود) بعد از آن در سال

شکل ۱- میزان درآمد شهرداری تهران در دوره ۹۲-۱۳۸۷ بر حسب میزان پایداری آنها (هزار ریال)

۱۳۸۷ قانون مالیات بر ارزش افزوده تصویب، و در ماده ۳۸ آن نرخ عوارض شهرداری ها مشخص گردید. علیرغم وضع قوانین، کمکهای دولتی به شهرداریها کاهش یافته و بنا به نقل از «فصلنامه تحقیقات جغرافیایی» سال ۳۱ شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۵ " درآمد شهرداری تهران طی یک دوره زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ حدود پنجاه و هشت درصد از محل منابع ناپایدار، بیست درصد نسبتا پایدار و تنها بیست و دو درصد از آن پایدار بوده است". آنگونه که در نمودار درآمد شهرداری تهران در فصلنامه تحقیقات جغرافیایی می بینیم، مالیات بر ارزش افزوده، بالاترین درآمد دولتی پایدار شهرداری تهران- به عنوان نمونه مورد مطالعه - بوده است که بتدریج به صفر رسیده و در عوض کسب درآمدهای ناپایدار و ناسالم، عمدتا عوارض بر مازاد تراکم در تامین درآمد شهرداریها افزایش یافته است.

حدود هشتصد شهرداری ورشکسته شده‌اند/ بازگشت مالیات بر ارزش افزوده به سهم شهرداری‌ها

برپایه گزارش خبرگزاری آنا در تاریخ یکشنبه ۷ مرداد ۱۳۹۷ آمده است: «حسین مقصودی»، عضو کمیسیون شوراها و امور داخلی کشور می گوید: بعضی از شهرداریها از چهارماه تا یکسال حقوق معوقه و بعضاً دو، سه، سال اضافه کار معوقه دارند و از ۱۲۵۵ شهرداری در کل کشور هشتصد تایی آنها امروز ورشکسته هستند. او یکی از کسانی است که با

آیا شهرداری ها با بودجه دولتی اداره می شوند؟؟؟

الهه جلالی، مدیریت درآمدهای عمومی

جدول (1)	سال	1360	1361	1362	1363	1364	1365	1366	1367	1368	1369
	سهم کمک های دولت از کل درآمد شهرداری	%31/69	%11/56	%8/74	%8/09	%1/09	%1/40	%2/10	%1/93	%2/16	%6/80

جدول (1)	سال	1369	1370	1371	1372
	سهم کمک های دولت از کل درآمد شهرداری	%6/80	%0/79	%14/81	%0/71

ارائه طرحی به مجلس خواهان آن است که سهم شهرداری ها از مالیات بر ارزش افزوده که در بودجه سال ۱۳۹۷ از سهم شهرداری ها حذف شده و در اختیار دولت قرار گرفته است به شهرداریها مسترد گردد.

(خلاصه خیر و تاکید از من)

همچنین در تحقیقات ارائه شده توسط «الهه جلالی» در مقالات مربوط به اداره کل درآمدهای عمومی شهرداری مشهد با عنوان «آیا شهرداریها با بودجه دولتی اداره می شوند» با جدول زیر نشان می دهد که از سال ۱۳۶۰ تا سال ۱۳۷۰ در شهرداری مشهد به ترتیب از ۳۱٪ به تقریباً حذف رسیده است.

فساد درون شهرداریها :

همانگونه که در نمودار « فصلنامه تحقیقات جغرافیایی » نشان داده شده است در دوره ۱۳۸۷ - ۹۲ درآمدهای ناسالم و ناپایدار تنها شهرداری تهران از فروش تراکم دویست میلیارد و درآمد حاصل از تغییر کاربری ها صد میلیارد بوده است. منابع لایزال و آسان شهرداریها علیرغم نزدیک به صفر شدن کمکهای دولتی چگونه هزینه می شود؟ در خبرهای ۱۳۷۹ مربوط به شهرداریها می خوانیم :

به گزارش اقتصاد آنلاین در تاریخ ۷ مرداد ۱۳۹۶؛ آمده است: "معضل نیروی مازاد در شهرداری تهران جدی شد/ پرداخت سالانه هفت هزار میلیارد تومان حقوق و دستمزد"

شورای پنجم و شهردار شانزدهم تهران در حالی کار خود را آغاز می کنند که به گفته وزیر کشور به دلیل بی توجهی مدیران شهری به ازای هر شغل سازمانی، پنج نفر نیروی مازاد انسانی به کار گرفته شده است. این در حالی است که منتخب شورای پنجم نقش وزارت کشور به عنوان نهاد بالادستی در این امر را بسیار مهمتر تلقی می کند.

(اقتصاد آنلاین - فائزه مومنی) مشکلات مالی شهرداریها که ناشی از نبود درآمد پایدار در این سازمان عمومی است باعث شده که آنها برای جبران هزینه های سازمان های زیر مجموعه خود و شهر، دست به اقدامات اشتباهی مثل فروش تراکم بزنند. در عین حال بعضی از اقدامات این سازمان، سبب چندین برابر شدن مشکلات ناشی از ضعف مالی شهرداریها شده

است. نیروهای مازاد و حقوق مورد نیاز برای پرداخت به این بخش از جمله معضلاتی هستند که در حال حاضر به دایره مشکلات مالی شهرداری دامن زده است.

استخدامهای سال ۹۶ شهرداری خارج از قاعده و چارچوب بود

«به گفته زهرا صدراعظم نوری، منتخب شورای پنجم شهر تهران، طبق مصوبات اولیه ساختار و تشکیلات شهرداری تهران، حدود پانزده هزار نیروی انسانی برای شهرداری مصوب شده است که به مرور زمان تعداد نیروها افزایش یافته است که بخشی به دلیل گسترده شدن فعالیت شهرداری و مطابق با نیاز سازمان بوده است و بخش عمده آن طی سه تا چهار سال اخیر به صورت غیر متعارف و خارج از قاعده و چارچوب مشخصی اتفاق افتاده است.

طی چهارده سال اخیر به جای اینکه بدنه شهرداری از یک وضعیت فربه به یک وضعیت سبک و چابک تبدیل شود، کیفیت بالا برود و هزینه ها کاهش پیدا کند، هر روز این بدنه فربه‌تر شد و در حال حاضر علاوه بر نیروهایی که به‌وسیله پیمانکاران به کار گرفته شدند، نیروی زیادی هم در بدنه شهرداری مشغول به کار هستند». (موارد بالا از گزارش اقتصاد آنلاین در رابطه با معضل نیروی مازاد انتخاب و تأکیدات از من است).

یا همانگونه که نجفی شهردار تهران در افشاگری خود طی تاریخ ۲۴ دی ۹۶ ذکر کرد :

«در سال ۹۶ حدود ۱۶ هزار پست سازمانی و ۶۸ هزار و ۱۲۷ نفر نیرو داریم و تغییر اندک این عدد در این مدت هم به دلیل حذف برخی ماموران و بازنشستگان و موارد خاص بوده و می توان گفت به ازای هر صد پست، ۴۲۶ نفر در شهرداری حضور دارند. نکته درخور توجه این است که از دی ۹۵ تا شهریور ۹۶، ۱۲ هزار و ۷۰۳ نفر به پرسنل شهرداری تهران اضافه شده است. به ما گفتند اینها کارگران و مستضعفانی بوده اند که از شرکت های پیمانکاری جذب کرده ایم و گناه دارند و می خواهیم آنها را کارمند شهرداری کنیم؛ اما بعضی از افرادی که جذب شدند، حتی سابقه یک روز حضور در شرکت های پیمانکاری را هم نداشتند و حتما پیمانکار جای دیگری بوده اند»

خبرهای ذکر شده نشانگر آن است که بخشی از درآمدهای بی حساب و کتاب شهرداریها بخصوص کلان شهری مانند تهران صرف پرداخت به نیروی مازاد در بدنه شهرداری ها می شود که بدون ضابطه و از طریق رابطه، فامیل و دوست و آشنا داخل ساختار و تشکیلات شهرداری ها شده اند. تخلف و فساد دیگر مربوط به تخلف قانونی در شرکت ها و سازمان های وابسته به شهرداری ها می باشد. در گزارش ایلنا کد خبر ۶۵۰۴۰۶ مورخه ۹۵/۹/۵ چگونگی این تخلفات منعکس شده است که بخشی از آن به شرح زیر می باشد.

چگونگی تخلف قانونی در شرکتها و سازمانها وابسته به شهرداری تهران

به گزارش اقتصادآنلاین به نقل از ایلنا، شهرداری دارای دهها شرکت و سازمان وابسته هستند. بسیاری از شرکت‌های وابسته به شهرداری تهران در راستای کامل کردن یک چرخه فساد برای واگذاری پروژه‌های شهرداری به پیمانکاران خاص از طریق شهرداران و معاونت‌ها شکل گرفته‌اند. فرآیند انعقاد قراردادهای این شرکت‌ها نیز اغلب بدون مناقصه (به اصطلاح ترک تشریفات) است که خود بالای جان شهرداری و بودجه آن شده و جالب آنکه در ظاهر به‌نظر می‌رسد هیچ کار خلاف قانونی صورت نمی‌گیرد. در حقیقت همه چیز از «بند الف ماده ۳۱» آیین نامه معاملات شهرداری تهران شروع می‌شود. براساس این بند اگر شهرداری بخواهد با سازمان یا موسسه وابسته به خود، قراردادی منعقد کند، نیازی به مناقصه نخواهد داشت. به همین دلیل، در سالهای اخیر انبوه شرکت‌ها و سازمان‌های وابسته به شهرداری با کاربردهای موازی، مثل قارچ در زیرمجموعه معاونت‌های مختلف سبز شده‌اند تا بتوانند پروژه‌های شهرداری تهران را با انعقاد "قراردادهای ترک تشریفات" جلو ببرند. به گفته بهاره آروین (عضو شورای شهر تهران) در عمل این شرکت‌ها به واسطه‌هایی تبدیل شده‌اند که قراردادهای را به یکسری پیمانکاران خاصی بدهند.

براساس قانون برگزاری مناقصات، مصوبه سال ۱۳۸۳ مجلس شورای اسلامی، مناقصه به فرآیندی گفته می‌شود که براساس آن یک پروژه به کسی واگذار شود که کمترین قیمت را پیشنهاد داده باشد اما وقتی تشریفات را کنار گذاشته و بدون مناقصه پروژه‌ای را واگذار می‌کنیم، یعنی بدون در نظر گرفتن هزینه و فایده پروژه را به فلان پیمانکار داده‌ایم؛ یعنی مسئول خودش پیمانکار را انتخاب کرده و ممکن است مرادادات خاصی یا پیمانکار داشته باشد. برای مثال فرد مسئول، یک پروژه را به دوست یا عضوی از خانواده خود می‌سپارد یا گاه مبلغی از یک پیمانکار دریافت کرده و در عوض پروژه را به او واگذار می‌کند. پیمانکاری که لزوماً اصلح نبوده و حتی مشخص نیست هم‌ی پولی را که می‌گیرد، در پروژه خرج می‌کند یا خیر!

تماس‌هایی که پروژه‌ها را به پیمانکاران خاص می‌دهد

در حقیقت، شهرداران مناطق و معاونت‌ها با سازمان‌ها و شرکت‌های وابسته تماس حاصل کرده و از آنها می‌خواهند پروژه را به پیمانکار موردنظر خودشان واگذار کنند. در این فرآیند که کاملاً قانونی اتفاق می‌افتد، رانت به صورت آشکار وجود داشته تا آنجا که مقامات اصلی شهرداری تهران خود به وجود رانت اذعان دارند. برای مثال تخلفات صندوق ذخیره کارکنان شهرداری تهران (یکی از سازمان‌های وابسته به شهرداری تهران) مستقیماً توسط شهرداری سابق به قوه قضاییه ارسال شده است و مجید فراهانی (رئیس کمیته بودجه و نظارت شورای شهر تهران) با اشاره به مشکلات سازمان بازنشستگی شهرداری تهران عنوان کرده است: «که به هر کجای این سازمان که دست می‌زنند، تخلفی رخ داده است و محمدعلی نجفی از وقوع خیانت در این سازمان خیر داده است».

«ترک تشریفات» در قانون به‌عنوان یک استثنا آمده و فقط در شرایطی خاص؛ قانونی است، اما وقتی معاملات در تاریکی انجام می‌شود و در پیچ و خم و لوپ‌های قوانین می‌افتد، آن وقت است که تخلف رخ داده و حیاط خلوت‌ها پدید می‌آیند. در حقیقت این پدیده فقط در شهرداری تهران وجود ندارد و براساس اظهارات اعضای شورای شهر در اکثر نهادهای اجرایی کشور با این معضل روبرو هستیم.

در این میان فقط واگذاری پروژه‌های خاص به پیمانکاران خاص نیست که مسئله دارد بلکه نکته بعدی گران بودن پروژه‌هاست. هزینه پروژه‌ها در قراردادهای ترک تشریفات اصولاً از هزینه واقعی بیشتر بوده و مبالغ بالاسری در جریان واگذاری پروژه‌ها به عناوین مختلف رد و بدل می‌شود. علی‌عطا (سخنگوی شورای شهر تهران) اعتقاد دارد: تردید در هزینه واقعی پروژه‌ها در همه بخش‌های کشور وجود دارد، اما این موضوع در شهرداری تهران از بقیه بخش‌های اجرایی بیشتر است. حال آنکه صاحب‌نظران معتقدند؛ باید برای برآورد هزینه واقعی پروژه‌ها سیستم کنترلی وجود داشته باشد و این وظیفه برعهده شهرداری است.

ترک تشریفات، سی درصد از هزینه قراردادهای شهرداری را افزایش می‌دهد

حجت الله میرزایی (معاون توسعه برنامه‌ریزی و امور شوراهای شهرداری تهران) که بارها از فساد لجام گسیخته در شهرداری تهران خبر داده است، با تأکید بر اینکه روند واگذاری معاملات بدون مناقصه هزینه‌های شهرداری را هم افزایش داده است، در این باره می‌گوید: «ترک تشریفات سی درصد هزینه قراردادهای شهرداری را افزایش می‌دهد، اما راستی‌آزمایی صورت وضعیت پروژه‌ها نیازمند یک سازوکار جدید است. تهیه صورت وضعیت در عملیات‌های عمرانی کار سختی نیست. اما مساله اصلی در مورد هزینه نگهداشت و خدمات است و آسفالت‌کاری، برف‌روبی، رفت و روب یا خدمات عمرانی سازوکاری متفاوت دارند.»

«عطا» نیز با بیان اینکه معمولاً ارتباط‌هایی میان شرکت‌های پیمانکاری و شرکت‌های وابسته به شهرداری تهران وجود دارد، در تشریح این فرآیند گفت: «هر پروژه دارای یک کارفرما، یک پیمانکار و یک ناظر است، ناظر باید صورت وضعیت‌های پیمانکار را تعیین تکلیف کند. در این حوزه در شهرداری مشکلات بسیاری داریم. یکی از آسیب‌های اساسی شهرداری همین قراردادهای پرمشکل هستند. برای مثال اگر N حجم کار انجام شده است، سه برابر آن ($3n$) صورت وضعیت رد شده است. این پدیده در شهرداری بسیار زیاد است و کشف آن بسیار سخت است و این فرآیند کار ساده‌ای نیست.

سامانه شفافیت اسفندماه سال گذشته به بهره‌برداری رسید و قراردادهای بالای یک میلیارد تومان شهرداری تهران را منتشر کرد. این سامانه آنلاین بوده و قراردادهای بالای یک میلیارد تومان را منتشر می‌کند و درحقیقت به صورت خودکار اطلاعات را از روی سامانه قراردادهای شهرداری تهران می‌خواند. تاکنون بیش از چهارصد و شصت و پنج قرارداد بالای یک میلیارد تومان در داخل این سامانه منتشر شده است و از بین این، نود و چهار قرارداد، با ترک تشریفات صورت گرفته است.

از میان نود و چهار پروژه‌ای که بدون مناقصه برگزار شده است، در بیش از نه مورد، علتی برای ترک تشریفات در سامانه شفاف آورده نشده است. در یکی از این قراردادها، سازمان بازنشستگی برای خرید سبد ماه مبارک رمضان از برند «...» بیش از یک ممیز سه، میلیارد تومان برنج خریداری کرده است. این قرارداد با ترک تشریفات و به تشخیص هیئت مدیره منعقد شده است. سازمان بازنشستگی همچنین بیش از عید نیز، بیش از دو میلیارد تومان برای سبد عیدانه بازنشستگانش از این برند برنج خریداری کرده است. یکی دیگر از موارد جالب توجه در این گزارش، ارائه خدمات سیاحتی و زیارتی **مشهد مقدس** به ارزش یک و نیم میلیارد تومان توسط شرکت بهره‌برداری راه‌آهن شهری تهران و حومه است، این قرارداد، بهمن ماه سال گذشته با ترک تشریفات با فردی به نام «.....» بسته شده است.

اینکه شرکت بهره‌برداری از مترو در این شرایط مالی که شهرداری به سختی **حقوق** کارمندان خود را می‌دهد بیش از یک و نیم میلیارد تومان خرج ارائه خدمات سیاحتی و زیارتی به کارکنانش به مشهد کرده، یک سوال است. اما سوال اساسی این

است که چرا باید با یک فرد خاص که صاحب هتل‌های لوکس در مشهد مقدس است، قراردادی چنین سنگین منعقد کنند و آیا این قیمت‌ها واقعی است، یا خیر؟

کسی در شورای شهر تهران نیست که به بحران سازمان و شرکت‌های وابسته به شهرداری اذعان نداشته باشد و تخلفات آنها نیز بر کسی پوشیده نیست.

و در گزارش سامانه شفافیت شهرداری تهران در «گروه وبگردی باشگاه خبرنگاران جوان» می‌خوانیم :

قراردادهای میلیاردری شهرداری با شرکت‌های خانوادگی با اسناد

«در سامانه‌ی شفافیت شهرداری تهران در تاریخ ۰۶/۰۸/۱۳۹۶ قراردادی با شرکت میهن سازان ارشیا برای تامین آسفالت به مبلغ چهل میلیارد ریال با ترک تشریفات قانونی منعقد شده و شهردار منطقه سه در توجیه ترک تشریفات به ماده سی و یک قانون معاملات شهرداری استناد کرده (معامله با وزارتخانه و یا موسسه یا شرکت دولتی یا شهرداری‌ها یا موسسات وابسته به آنها) در حالی که شرکت میهن سازان ارشیا یک شرکتی که متعلق به آقایان ولی محمد هدایتی، مهدی هدایتی، یوسف انتظاری و راحله زحمتکش است.

بر اساس این گزارش، شهرداری منطقه سه، قرارداد دیگری هم در مورد تامین آسفالت به مبلغ هیجده میلیارد ریال با شرکت ساختمانی کندوان پارس با ترک تشریفات منعقد کرده است که این شرکت نیز یک شرکت کاملاً خانوادگی است و هیات مدیره آن آقایان سید محمد حسن، سید محمد علی، سید علی و سید علیرضا صاحب زمانی هستند. و در گزارش حیرت انگیز نجفی از تخلف‌ها و ناکارآمدی شهرداری تهران آمده است : اواخر سال ۹۵ قراردادی میان شهرداری و نیروی انتظامی به امضا رسید که پول آن صرف انتخابات شده است.»

به گزارش "شورا آنلاین" نجفی گفت: اواخر سال ۹۵ شهرداری با یکی از شرکت‌های نیروی انتظامی (ناجا) قراردادی را در خصوص تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد به مبلغ یک میلیارد تومان به امضاء رسانده است که شاید ارزش واقعی آن حتی ده میلیون تومان هم نبوده است.

شهردار تهران می‌گوید آخرین پرداختی به این شرکت اول مرداد ماه و پس از انتخابات انجام شده و در بررسی‌های بعدی مشخص شد که دوم مرداد نیز یک قرار داد دیگر به همین شرکت به امضاء رسیده و ارزش دو قرارداد روی هم یک میلیارد و ۴۳۰ میلیون تومان بوده است. تبلیغات انتخابی انتخاباتی با پول شهرداری، به گفته نجفی: «مبلغ دو قرارداد به حساب شرکت وابسته به ناجا ریخته شده اما یک میلیارد و دویست و پنجاه و هفت میلیون تومان آن را به یک حساب بانکی متعلق به رئیس دفتر یکی از معاونان شهردار قبلی واریز کردند و این پول نیز "خرج انتخابات" شده است.» گزارش‌های بالا به روشنی نشان می‌دهند که شهرداری‌ها بویژه شهرداری تهران چگونه منابع مالی بدست آمده از طریق فروش تراکم، درآمد حاصل از تغییر کاربری‌ها و عوارض حذف پارکینگ که درآمدهای ناسالم و ناپایدار می‌باشند، را بصورتی رانتی و از طریق رابطه‌های فامیلی و حق و حساب دادنها به پیمانکاران، چپاول و غارت می‌کنند. این در حالی است که شهرداری‌های شهرهای کوچک که دور از کلان شهرها هستند با محدودیت‌های مالی و ورشکستگی روبرو هستند، همانگونه که «حسین مقصودی» عضو کمیسیون شوراها و نماینده مردم سبزوار در مجلس از دولت می‌خواهد تا سهم شهرداری‌ها از مالیات بر ارزش افزوده که در بودجه ۱۳۹۷ حذف شده به آنها برگردانده شود تا در اختیار شهرداری‌های شهرهای کوچک که تعداد آنها هفتصد و سی و یک است و زیر ده هزار نفر جمعیت دارند، قرار داده شود.

شرکتهای پیمانکاری شهرداریها:

شرکتهای پیمانکار عمرانی شهرداری‌ها شرکتهایی هستند که درواگذاری کارهای عمرانی به آنها پارتی بازی و رانت نقش اساسی دارد. شرکتهای پیمانکار خدمات شهری، بازیافت و فضای سبز شرکتهای پیمانکاری هستند که اعتراضات کارگری مربوط به شهرداری‌ها حول حقوق معوقه، اضافه کاری معوق و عدم پرداخت بیمه و دیگر مزایا به آنها مربوط میگردد. در این شرکتهای خدمات شهری و فضای سبز از نیروی کارگران و از کار زنان و کودکان با پرداخت کمتر از حداقل حقوق تعیین شده، اضافه کار پرداخت نشده، بیمه پرداخت نشده، بدون مزایا، تعطیلی، مرخصی، پاداش و عیدی استفاده می‌گردد. آنگونه که در «گزارشی از وضعیت شغلی کارگران پیمانکاری» حقوق - دستمزد می‌خوانیم :

گزارشی از وضعیت شغلی کارگران پیمانکاری (۸ اردیبهشت ۱۳۹۷)

به گزارش خبرنگار ایلنا، حرف که می‌زند احساس می‌کنی نگاهش از روی همه چیز سر می‌خورد؛ انگار از همه چیز کناره گرفته، از دنیا و مافیها؛ از فرزندی که در کمپ ترک اعتیاد در حاشیه شهر مشهد بستریست؛ از همسری که از داربست

سقوط کرد و زمین‌گیر شد و بعد هم دق کرد و رفت؛ از خودش؛ زنی اهل روستاهای حاشیه بیرجند با لهجه‌ای که هم‌آهنگ دوییتی‌های قدیمی و دوتار خراسانی‌ست.

سالهاست که به قول خودش مجاور «امام رضا» شده، از همان زمان که خشکسالی آمد، همان سال‌های زلزله و کم‌آبی خراسان جنوبی؛ همسرش در جستجوی کار ساختمان به مشهد آمد اما عاقبتش به خیر نشد؛ سقوط و مرگ، سرنوشت محتوم خیلی از کارگران ساده‌ی بخش ساختمان، گریبان او را هم گرفت. حالا این زن، دست‌تنها مانده با یک فرزند که درگیر غول اعتیاد، از این کمپ به آن کمپ سرگردان است و روی دست مادر بی پناه مانده است.

این زن، زنی که نامش «ریحانه» است. گرچه از دنیا و مافیها بریده اما هنوز ترجیح‌بند کلامش، امید ناتمام زنی با دست‌های ترک‌خورده را فریاد می‌زند. زنی که بعد از هر دو جمله می‌گوید (قربان امام رضا بروم... راضیم به گدایی درگاهش...) بیشتر از دو سال است که برای یک شرکت پیمانکاری کار می‌کند. کارش نظافت یک سرویس بهداشتی در یکی از فضاهای سبز مشهد است. شب‌ها را هم کنار همان سرویس بهداشتی، در یک اتاقک کوچک و نمناک بسر میبرد.

همین‌جا کنار سرویس‌ها اتاقی تاریک و نمور دارم. باز هم خدا را شکر. نمی‌توانم اجاره خانه بپردازم. نصف حقوقم می‌رود برای ماهانه‌ی کمپ اعتیاد پسر؛ باقی را هم خرج دوا و درمان خودم می‌کنم. رماتیسم دارم. دیابت هم دارم؛ اما بیمه ندارم.

او که نه همسر کارگزش بیمه بوده که حالا مستمری و دفترچه خدمات درمانی داشته باشد و نه خودش سابقه برخورداری از خدمات حمایتی تامین اجتماعی را داشته، مجبور است برای برخورداری از خدمات بهداشتی و درمانی، مبالغی گزاف بپردازد. ریحانه از شرایط شغلی‌اش هم ناراضی‌ست اما می‌گوید برای زنی در شرایط و موقعیت او فرصتی بهتر از این پیدا نمی‌شود:

کمتر از یک میلیون تومان دریافتی دارم؛ قرارداد نوشته هم ندارم. شرکت، کار را از شهرداری مشهد گرفته و برای نگهداری فضای سبز چند نفر را استخدام کرده که وظیفه من نظافت سرویس‌هاست. به خاطر سن و سالی که دارم، حق بیمه هم برایم نمی‌پردازند و البته می‌دانند که با اوضاعی که من دارم، سمت شکایت و گرفتن حکم نمی‌روم.

سرنوشت ریحانه، سرنوشتی منحصر به فرد نیست. زنان و مردان بسیاری در شرکت‌های پیمانکاری مختلف مورد اجحاف قرار می‌گیرند و به کمتر از حداقل مزد رضایت می‌دهند و از ترس اینکه مبادا بیکار شوند، صدایشان هم در نمی‌آید. پیمانکاران فقط در «شهرداری‌ها» نیستند، هر جا که پول هست، پیمانکار هم هست، شهرداری‌ها، پروژه‌های راهسازی و حمل و نقل و البته پروژه‌های نفتی و پالایشگاه‌ها. از دهه هفتاد شمسی که «مناطق آزاد و ویژه اقتصادی» شکل گرفتند و گسترش پیدا کردند، شرکت‌های پیمانکاری نیز به‌صورت سلسله‌مراتبی پا به عرصه وجود گذاشتند. برای بهره‌بردن از سود بیشتر، سراغ نیروی کار کم‌درسر و پُرسود می‌روند؛ سراغ زنان و کودکان و مهاجران افغانستانی، دقیقاً در همین جاست که استثمار شدت بیشتری پیدا می‌کند و البته نکته اصلی این است که کارفرمای مادر یا همان شخصیت حقوقی که کار را به پیمانی می‌سپارد، علیرغم تصریح قانون کار، معمولاً از خود سلب مسئولیت می‌کند و کاری ندارد که پیمانکار چه رفتاری در قبال نیروهایش دارد.

در مورد کار کودکان در همین گزارش می‌خوانیم: در روزهای گذشته تصاویری در فضای مجازی منتشر شد که کودکی را در حال رنگ‌آمیزی جداول کنار خیابان در یزد نشان می‌داد. روابط عمومی شهرداری یزد در واکنش به این تصاویر که آنها را نتیجه‌ی شیطننت رسانه‌ها نامید گفت: رنگ‌آمیزی جداول شهری به «پیمانکاران» واگذار شده و شهرداری «مسئولیتی» در زمینه نیروی انسانی ندارد. یا در نامه کانون وکلا در رابطه با کار کودکان گفته می‌شود:

به گزارش ایسنا، در این نامه خطاب به شهرداری و شورای شهر آمده است: چنانچه مستحضرید بارزترین جلوه گاه سیمای انسانی شهر شایسته، رعایت کرامت و حقوق شهروندان در سپهر عدالت است. خصوصاً اقشار ضعیف، آسیب پذیر و کودکان در صدر اهمیت مناسبات عادلانه قرار دارند؛ بارزترین وصف "عدالت" استقرار هر شینی در موضع خود است. کودکان، معصوم‌ترین و نیازمندترین مخلوقات در میان ما انسانها هستند؛ جای آنها در میان زباله‌های شهروندان نیست. در این نامه با اشاره به اعتراض مکرر نهادهای مدنی فعال در حوزه حقوق کودک نسبت به استخدام غیر قانونی کودکان توسط پیمانکاران مدیریت پسماند طرف قرارداد با شهرداری آمده است: چهره دهشتناک زباله گردی کودکان معصوم، هیچگاه در بوته روزمرگی‌های زمانه، عادی سازی نخواهد شد! همه شهروندان در قبال این رخداد دهشتناک نامبارک

مسئولیت انسانی دارند و باید غیرت مدنی خود را ابراز کنند. تکالیف نهادهای مسئول به طریق اولی، بر زمین مانده و انتظار تسریع در اقدام بایسته می رود. آسیب‌های اجتماعی تبعی، ضرورت مداخله کنش‌مندان و هدفمند شورای محترم شهر را موجه می‌سازد. سکوت شورای شهر، خلاف عهد نمایندگی شهروندان و میثاق وجدانی اعضای محترم تلقی می‌شود. همانگونه که در مواد بالا ذکر شده است شهرداریها با واگذاری خدمات شهری، بازیافت و فضای سبز به شرکتهای پیمانکاری از خود سلب مسئولیت می‌کند و مسئولیتی در مقابل عملکرد پیمانکار در رابطه با کارگزارانش را نمی‌پذیرد. در صورتیکه در ماده سیزده قانون کار، وظایف کارفرمای اصلی را در پروژهای که به پیمانکاران (برون سپاری) داده می‌شود را به روشنی بیان کرده است.

ماده ۱۳ - در مواردی که کار از طریق مقاطعه انجام می‌یابد. مقاطعه‌دهنده مکلف است قرارداد خود را با مقاطعه کار به نحوی منعقد نماید که در آن مقاطعه کار متعهد گردد که تمامی مقررات این قانون را در مورد کارکنان خود اعمال نماید.

تبصره ۱ - مطالبات کارگر جزء دیون ممتاز بوده و کارفرمایان موظف می‌باشند بدهی پیمانکاران به کارگران را برابر رأی مراجع قانونی از محل مطالبات پیمانکار، منجمله ضمانت حسن انجام کار، پرداخت نمایند.

تبصره ۲ - چنانچه مقاطعه‌دهنده برخلاف ترتیب فوق به انعقاد قرارداد با مقاطعه‌کار بپردازد و یا قبل از پایان چهل و پنج روز از تحویل موقت، تسویه حساب نماید، مکلف به پرداخت دیون مقاطعه‌کار در قبال کارگران خواهد بود.

در هر حال این کارگران هستند که در این سلسله مراتب و واگذاری ها و غارت و چپاول در بدترین شرایط کار و زندگی قرار دارند.

با توضیحات مطرح شده کدام عامل در عدم پرداخت حقوق کارگران اولویت دارد:

از بین مجموع عوامل بررسی شده بر اساس داده های مستند از خبرهای مربوط به اعتراضات کارگران شهرداری ها برای حقوق های معوقه و دیگر گزارش ها و خبرها در این مورد مشخص میشود که شهرداری ها علیرغم داشتن درآمد کافی جدا از سالم و پایدار بودن، یا ناسالم و ناپایدار بودن آن، در اولویت عدم پرداخت حقوق کارگران شهرداری ها قرار دارند. این شهرداری ها هستند که بامدیریت ناکارآمد و نیروی مازاد، فساد و غارت ناشی از شهر فروشی، بدون توجه به عواقب سوء آن، از منابع آن بصورت رانته، فامیلی و رابطه ای برخوردارند.

یکی از منابع مهم و پایدار و مستمر دولتی برای شهرداری های کشور عوارض مالیات بر ارزش افزوده، مصوب ۱۳۷۸ می باشد. از آنجا که شهرداری کلان شهرها به بنگاههای اقتصادی پردرآمد تبدیل شده اند، این قانون برای شهرهای کوچک از اهمیت دو چندان برخوردار است. همانطور که «حسین مقصودی» عضو کمیسیون شوراها و امور داخلی کشور (یکشنبه ۷ مرداد ۱۳۹۷ خبرگزاری آنا) از دولت می خواهد تا سهم شهرداریها از مالیات بر ارزش افزوده سال ۱۳۹۷ به سازمان شهرداری ها برگردانده شود تا به شهرداری شهرهایی که زیر ۱۰ هزار نفر جمعیت دارند و تعداد آنها ۷۳۱ شهر است پرداخت گردد. با توجه به تعداد جمعیت شهرهای بزرگ و درآمدهای کلان و ناپایدار شهرداری ها، منابع مالی دولتی و پایدار که عمده ان عوارض مالیات بر ارزش افزوده می باشد از اولویت دوم در منابع مالی و عدم پرداخت حقوق معوقه دارند.

شرکتهای پیمانکاری خدمات شهری و فضای سبز در اجحاف و استثمارکارگران، و استفاده از کار کودکان و زنان نقش مستقیم دارند و در سلسله مراتب بعدی در تعویق پرداخت حقوق کارگران قرار می گیرند. همانگونه که در خیرها ذکر شد برخی از شهرداریها به این شرکتهای بدهکارند و شهرداری ها علیرغم کسرحق بیمه کارگران از پرداختی به پیمانکاران به سازمان تامین اجتماعی بدهکار می باشند. همانطور که «محسن سرخو» رئیس فراکسیون کارگری شهر تهران در دیدار از خبرگزاری ایلنا در تاریخ ۱۷ مرداد ۱۳۵۹ عنوان کرد: «شهرداری تهران ۵۰۰ میلیارد تومان به تامین اجتماعی بابت حق بیمه کارگران بدهکار است و این در حالی است که این جوه را از پیمانکاران دریافت نموده ولی به تامین اجتماعی پرداخت نکرده است.»

جمع بندی :

آنچه تا حال بیان داشتیم این را به ما نشان میدهد ؛ که حقوق های معوقه از کار آمد ترین مطالبات بیواسطه طبقه کارگر ایران در سطوح مختلف مبارزه طبقاتی امروز ایران است .

گزینش این بحث، در بخش مربوط به شهرداری ها که خود یکی از پایه ای ترین نیروهای خدمات شهری است، در تمامیت ده ماهه سال ۹۷، که تاحال پشت سر گذاشتیم، چنان عمومیت یافته که از سایر بخش ها جلو افتاده است. همین عمومیت حقوق های معوقه در سطح شهرداری های مختلف، - آنگونه که در ارائه بحث مستندا به بخش های گوناگون آن اشاره داشتیم - ما را بر آن داشت که حول آن متمرکز گردیم. توجه به این بحث از این زاویه اهمیت می یابد که چنانچه این نیرو متشکل گردند و سازمان یابند، می توانند همه بندها را بگسلند و به فصل مشترکات نا کار آمدی دولت - شهرداری ها - پیمانکاران غلبه نمایند. لازم به یاد آوری است؛ چنانچه بخواهیم ادامه بحث عدم دریافت حقوق های معوقه را در سایر بخش های مبارزاتی طبقه کارگر تعمیم بدهیم و دنبال نماییم، موضوع عدم تشکل یابی توده طبقه بر سر همین محور، یکی از کاستی های پایه ای و ضعف مبارزاتی آنان را به ما نشان می دهد.

مبارزه پیگیر و خسته گی ناپذیر و برجسته کارگران نیشکر هفت تپه در شوش طی ۲۸ روز ممتد، و گروه ملی فولاد اهواز در ۳۸ روز، علیرغم پرداخت هزینه گزاف دستگیریهایی که امروز نیز علی نجاتی چهره شناخته شده و یکی از پایه گذاران سندیکای هفت تپه همچنان در زندان است؛ چند تنی از کارگران فولاد اهواز نیز در لیست زندان جای دارند، استمرار این مبارزات به مثابه اهرم و شاه کلیدی برای پیشروی و همگرایی نیروهای درگیر برسر حقوق های معوقه شناخته شده و وسیله شد که بحث حقوق های معوقه و چاره جویی برای آن دهن باز کند. این مبارزات علیرغم اینکه تا این لحظه به نتیجه مطلوب نرسید، به سهم خویش هر یک از این دو حرکت، توانسته جنبش مطالباتی را در مسیر عمومی تر شدن مبارزه، گام هایی به پیش بردارند.

از مجموع این بحث چند نکته زیر برجسته است :

یکم - در بررسی ما مشخص می گردد؛ که کارگران شهرداری ها که به حقوق های معوقه خود معترض بوده اند خواستهای مشترک و همسویی نیز با یکدیگر دارند که عبارتند از:

الف- برچیده شدن و حذف شرکت های پیمانکاری و استخدام مستقیم از طرف شهرداری ها.

ب- اجرای ماده سیزده قانون کار که شهرداری ها را بعنوان کارفرمای اصلی در مقابل کارگران پیمانی مسئول می شناسد.

ج- دریافت حقوق های معوقه و اضافه کاری ها و مزایا مانند پاداش و عیدی و استفاده از تعطیلات.

د- پرداخت حق بیمه آنها به تامین اجتماعی و برخوردار بودن از بیمه تامین اجتماعی.

ه- سرانجام پایان بخشیدن به انواع قراردادهای و کارکرد روزمزدی و پیمانی

می توان گفت: مؤلفه های فوق به مثابه خواستهای مشخص بی واسطه، می تواند بستری برای تشکل یابی کارگران شهرداری ها باشد. فراتر از این به دلیل عمومیت داشتن آن می تواند، زمینه ای برای تشکل سراسری مربوط به کارگران شهرداری ها در حوزه خدمات شهری گردد.

صد البته در برابر این خواستهای مشخص و مشترک، موانع تشکل یابی سراسری و مستقل نیز نیاز به بررسی و تعمق بیشتری دارد. آنچه در بحث مربوط به کارگران شهرداری ها بعنوان موانع تشکل یابی عمل می کند، عبارتند از: پراکندگی کارگران شهرداری، عدم برخورداری از وسایل ارتباطی جدید، یا برخورداری بسیار محدود از آن و پذیرش کار با دستمزد پائین و شرایط نامناسب به دلیل رکود اقتصادی و بیکاری گسترده در بین لایه های مختلف این کارگران خاصه کارگران خارجی تبار شهرداری ها است.

دوم - کارگرانی که برای شرکتهای پیمانی مربوط به شهرداری ها کار می کنند، بدلیل نداشتن امنیت شغلی به شرایط تحمیلی این شرکتهای تن می دهند و از زاویه نگرانی اینکه مبادا فردا، بیکار شوند، هر سطح دستمزد پائین و شرایط نامناسب کار را می پذیرند. در نتیجه یکی از خواستهای محوری این کارگران که با خواست دیگر کارگران حوزه صنعت و معدن و خدمات مشترک می شود **خواست تامین اجتماعی** است، این خواست شامل: برخورداری از حقوق بیکاری، حقوق بازنشستگی، داشتن بیمه تامین اجتماعی، حقوق از کارافتادگی، داشتن حقوق مناسب و تضمین امنیت شغلی و صد البته ممنوعیت کارکردگان در بخش بازیافت های شهرداری ها است

سوم - آنچه از واریسی مشخصات تا حال معرفی شده این بحث بر می آید : از موارد مهم در بررسی درآمد شهرداری ها، عوامل چند گانه ای را با خود به همراه دارد.

از جمله : ۱- بدست آوردن درآمد از محل فروش تراکم، ۲- درآمد حاصل از تغییر کاربریها، ۳- عوارض حذف پارکینگ ۴- درآمد حاصل از جریمه صنایع آلاینده محیط زیست می باشد.

بدون تردید باید اعلام بداریم : هر نوع کسب درآمد ناسالم از این گونه موارد، مستقیماً در تخریب محیط زیست بطور کلی و محیط زیست شهری بطور مشخص نقش دارد. و همچنین با وجود درآمد از طریق فروش تراکم و دیگر درآمدهای ناشی از تغییر کاربری ها، این موارد، خود موجب گرانی زمین و در نتیجه گرانی مسکن می شود و امکان دسترسی کارگران و زحمتکشان را به مسکن مناسب، صد البته سختتر و دور از دسترس و غیر ممکن می سازد.

حاصل کلام اینکه : تشکل یابی کارگران شهرداریها و پیگیری خواستههای بی واسطه آنها می تواند نیروی جمعی را در رودررویی با ویران کنندگان محیط زیست و بوجودآورندگان شکاف طبقاتی به میدان بیاورد که با آگاهی و درک واقعی از نیروی خود بتوانند در مدیریت شهری و محل زندگی تصمیم گیری و عمل کنند و جامعه ای مبتنی بر دموکراسی و عدالت اجتماعی را شکل دهند. آن روز دیر نیست!